

PRAMĚŇ

MESAČNÍK MICHALOVSKO - KOŠICKEJ PRAVOSLÁVNEJ EPARCHIE

Povzbudenie

Spisovateľ Ragner Arlander napísal o svojej skúsenosti, ktorú zažil pri zdolávaní jednej hory.

Výstup na vrch začal so skupinkou priateľov. Tí sa však rozhodli pre návrat len čo si vychutnali prvý výhľad na krajinu, ktorý im poskytol prvý úsek cesty.

Ragner však pokračoval ďalej. Krátko pred cieľom sa stretol s mužom, ktorý sedel na skale a prezeral si krajinu pod sebou.

Po krátkom zdvorilostnom rozhovore sa ho muž spýtal: „Ideť ďalej?“ Keď Ragner prikývol, muž povedal: „Ja som to už chcel vzdať, ale dodali ste mi sily“. A spolu vystúpili až na vrchol.

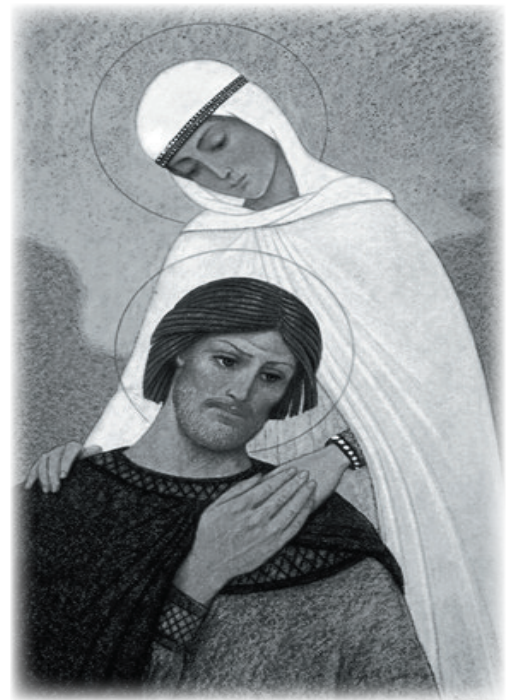
Spisovateľ zakončil túto svoju spomienku takto: „Nikdy predtým som nepocítil túto silu človeka, ktorá často nenápadne, ale pritom mocne, dopadne na druhého, a pomôže mu vstať“.

zdroj: www.esermons.com

Drahí v Christu, počas tohtoročných augustových celoeparchiálnych slávností pri kópii ikony Klokočovskej Matky Božej, ktorá je uložená ako veľký duchovný poklad v pravoslávnom chráme v Nižnej Rybnici, som vyhlásil pre našu michalovsko - košickú eparchiu Rok rodiny.

Rodina vo svojej tradičnej podobe je témou, o ktorej sa v súčasnej postmodernej spoločnosti veľa diskutuje. Potrebujeme ju vôbec, alebo máme hľadať nové, alternatívne, formy ľudského spolunažívania?

Je láska len citovým pohnutím, alebo so sebou nesie aj zodpovednosť? Čo znamenajú Božie prikázania a aký je ich vzťah k slobodnej vôli každého človeka? Prečo sa niektorí dobrovoľne zriekajú manželského života a stávajú sa mníchmi? Je normálne a zdravé žiť sám? Je potrebné a dobré dávať spoločnému životu muža a ženy oficiálnu formu prostredníctvom cirkevného sobáša? Ako sa pravoslávny kresťan pozerá na tajomstvo intímneho života? Je normálne byť si v manželstve navzájom verní? Môžem sa

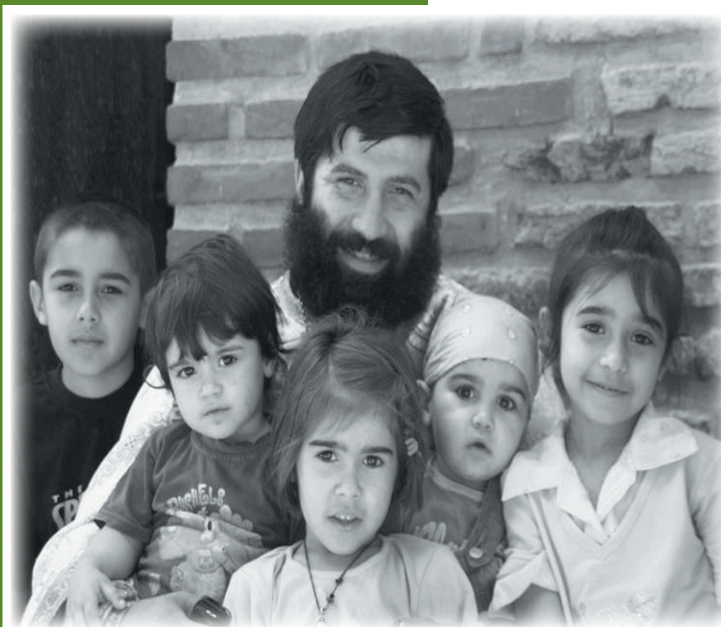

Slovo vladyku Juraja K ROKU RODINY

zbaviť nechceného dieťaťa? Prečo toľko kresťanských rodín končí rozvodom? Ako je to vôbec s rozvodom v Pravoslávnej Cirkvi? Prečo v rodinách dochádza ku generačným krízam a konfliktom? Nad týmito a podobnými témami by sme sa mali počas Roka rodiny ako miestna cirkev zamýšľať v duchu pravoslávnej svätootcovskej tradície, ktorá

nie je prázdny, od každodenného života odtrhnutým moralizovaním, ale vyjadrením živej skúsenosti spoločenstva Cirkvi s prítomnosťou Zmŕtvychvstalého Bohočloveka – Darcu života vo svojom strede.

Drahí, budeme sa teda v nasledujúcich mesiacoch spoločne stretávať prostredníctvom biskupských katechéz a krátkych biografii svätých, ktorých životy sú späté s manželstvom, rodinou a zdieľaním sa vo spoločenstve. Vždy v prvú nedeľu v mesiaci vám ich váš duchovný prečíta namiesto obvyklej kázne. Želám si a žiadam našich kňazov, aby sa s vami nad textom každej katechézy vždy aspoň raz do mesiaca stretávali aj vo svojich farnostiach v neformálnom prostredí pri káve alebo čaji, kde sa budete mať možnosť nad témou, ktorej je katechéza venovaná, hlbšie zamyslieť a ako členovia veľkej a posvätej rodiny Božích detí, teda Christovej Cirkvi, sa navzájom obohatiť svojimi skúsenosťami a postrehmi.

Prioritou Cirkvi je obnova eucharistického vedomia

Začiatkom septembra tohto roku zaznela v patriaršom centre pre deti a mládež pri Danilovskom monastieri v Moskve prednáška metropolitu Ilariona (Alfejeva), predsedu Oddelenia zahraničných vzťahov Moskovského Patriarchátu, pod názvom – Eucharistia ako srdce kresťanského života.

Keďže sa daný materiál venuje problému, ktorý sa netýka len Ruskej Cirkvi, ale celosvetového pravoslávneho spoločenstva, a tiež ponúka hodnotné postrehy z tejto oblasti, dovoľujeme si aj nášmu čitateľovi predložiť spracovanie tejto lekcii.

Hneď na začiatku poukázal vladyka Ilarion na problém účasti laikov v bohoslužbe, na význam Eucharistie pri vytváraní cirkevného spoločenstva a vzájomné prepojenie „Tajinstva tajinstv“ (Eucharistie) s ostatnými tajinami (sviatosťami). Hovoril o potrebe častého prijímania veriacich, a takisto odpovedal na praktické otázky týkajúce sa prípravy k častejšiemu prijímaniu.

Aj pre prostredie našej miestnej Cirkvi môžeme použiť slová metropolitu Ilariona, keď hovorí, „že prvú etapu obnovy Cirkvi máme za sebou“ (pozn. vybudované chrámy, farské budovy, podchytené cirkevné spoločenstvá), ale je čas hovoriť o „normálnom plnohodnotnom živote zrelého organizmu Cirkvi“.

dokončenie zo str. 1.

Niektoré farnosti našich arcidekanátov počas Roka rodiny navštívi pre duchovné posilnenie veriacich okrem kópie divotvornej ikony Presvätej Bohorodičky - Preblahoslavenej z Monastiera svätého Pavla na Svätej Hore Athos, aj ikona svätých ruských kniežat Petra a Febrónie z mesta Muroma.

V ikone sú uložené čiastočky svätých ostatkov týchto patrónov a ochrancov pravoslávneho kresťanského manželstva.

Náš pravoslávny „Nový Klokočov“ - pútnický chrám v Nižnej Rybnici, kde sa nachádza kópia divotvornej ikony Bohorodičky, bude pripravený prijať pútnikov z jednotlivých farností, ktorí si želajú obnoviť svoje duchovné sily a poprosiť o požehnanie pre svojich blízkych a pre svoje rodiny pri nohách Božej Matky.

Praktickým prejavom duchovnej starostlivosti celého nášho eparchiálneho

cirkevného spoločenstva o rodinu bude aj modlitba k Presvätej Bohorodičke - Ochránkyni rodín, ktorú bude kňaz čítať, počínajúc dnešným dňom, na každej svätej Liturgii po zaambonovej modlitbe pred ikonou Matky Božej.

Nech vám všetkým, mladým aj starším, slobodným aj tým, ktorí sa posväcujú uskutočňovaním Božieho kráľovstva v tajomstve manželstva, žehná náš Pán a brat Isus Christos na príhovor svätých kniežat a manželov Petra a Febrónie Muromských a Svojej Matky, ktorá v minulosti prejavila a dodnes prejavuje nám, pravoslávny kresťanom nielen na Zemplíne, svoju milosť, lásku a starostlivosť cez Svoju divotvornú Klokočovsko - rybnickú ikonu.

V Christu Váš

kyr Juraj
arcibiskup michalovsko - košický

Knieža Peter v r. 1203 nastúpil na stolec vladárov ruského mesta Murom.

Niekoľko rokov predtým ochorel a nikto ho nebol schopný vyliečiť. Vo sne mu bolo zjavené, že ho môže uzdraviť mladá dcéra včelára, zbožná Febrónia.

Knieža Peter si dal dievča predvolať. Keď Peter stretol Febróniu, nesmierne sa mu zapáčila jej múdrosť, zbožnosť a krása, takže jej sľúbil, že ak ho vylieči z choroby, zoberie si ju za ženu. Febrónia knieža skutočne uzdravila a on sa s ňou oženil.

Kniežací pár vytrval v hlbokej láske a vzájomnej úcte navzdory všetkým skúškam. Hrdí bojari (ruskí šľachtici) nechceli mať za kňažnú obyčajné vidiecke dievča a požadovali, aby sa s ňou knieža rozviedol. Peter odmietol, a tak ho aj s manželkou vyhnali z mesta.

V týchto ťažkých okamihoch bola Febrónia svojmu mužovi veľkou oporou. Čoskoro však mesto Murom postihol Boží hnev a obyvatelia mesta požadovali, aby sa kniežatá Peter a

do spoločného hrobu.

Hoci tento príbeh znie ako z románu, skutočne sa stal a ukazuje silu kresťanskej manželskej lásky, ktorá s Božou pomocou vie trpezlivo a vo

ZIVOT SVÄTÝCH PETERA A FEBRÓNIE, KNEŽAT MUROMSKÝCH, MANŽELOV A MNÍCHOV

Febrónia vrátili do Muroma, čo sa aj stalo.

Svätí manželja sa preslávili zbožnosťou a milosrdenstvom. Zomreli v ten istý deň a v tú istú hodinu 25. júla 1228. Keďže predtým obidvaja prijali mníšsky postrih s menami Dávida a Eufrosína, aj keď to nebýva u mníchov zvykom, ich telá nakoniec položili na základe rôznych znamení

vzájomnej úcte prekonávať všetky prekážky.

Svätí Peter a Febrónia, ochrancovia kresťanskej rodiny, nás budú sprevádzať svojimi modlitbami a svojou fyzickou prítomnosťou vo svojich svätých ostatkoch počas celého Roka rodiny v Michalovsko - košickej eparchii.

Snaha súladu antiky a kresťanstva je v dnešnej dobe značne skúmaná a rozlične interpretovaná.

Nesporné však je, že antické kultúrne dedičstvo nebolo spontánne prijímané všetkými vrstvami byzantskej spoločnosti.

Proti nemu sa aktívizovalo hlavne kláštorné prostredie.

V Byzancii mníšstvo vystupuje ako silný element spoločnosti a nachádza svojich ochrancov hlavne u athoských mníchov. Monasticizmus, ktorý má svoj pôvod v Egypte ponúkal inú formu kresťanského ideálu ako intelektuálna vrstva spoločnosti.¹ Mnísi mali iný pohľad na zmysel života, presadzovali kontemplatívny spôsob, založený na prísnej askéze.

Počínajúc X. storočím sa preto v Byzancii rozvíja a postupne aj intenzívnym

Byzancia bola známa množstvom rôznorodých kláštorov. Kláštorný život bol veľmi rozvinutý po celej krajine. Kláštory mali širšie poslanie než výlučne náboženské. Boli centrami sociálnej, kultúrnej, edukačnej a zdravotníckej činnosti.

V mnohých prípadoch boli jedinými inštitúciami tohto druhu v širokom okolí.²

V X. až XV. storočí sa vzťah medzi proantickým a asketickým smerovaním vyvíja na kompromisných princípoch.

Existovali však aj krajné riešenia. V celom

Antické kultúrne dedičstvo a byzantský monasticizmus

spôsobom prehlbuje ako ideál, kresťanský život, založený na modlitbe a askéze.

Z tohto dôvodu sa na mníšstvo byzantská spoločnosť pozerala ako na vyššie štádium kresťanského života. Kláštorný život u obyčajných veriacich Byzantíncov vzbudzoval obdiv a rešpekt.

sa však v byzantskej spoločnosti prejavujú spomínané dva prúdy, ktoré významne ovplyvňovali rozvoj kultúry a vzdelanosti v danom období. Mnohé myšlienky a tendencie čisto antickej povahy prenikali do cirkevnej oblasti. V XI. storočí vzdelaný byzantský askéta Filip Monotrop píše skromnú prácu pod názvom Dioptra kresťanských skutkov, ktorá je štrukturovaná formou dialógu medzi Dušou a Telom. Vo vzťahu Duše a Tela prioritizuje Telo, ktoré ničí ľahkovážnu Dušu. Duša sice vládne Telo, ale je závislá na Tele. Vidíme teda, že autor je ovplyvnený antickou náukou, konkrétne učením Aristotela, Hypokrata, Galena a iných antických autorov.³

V XI. storočí Byzantínci komunikujú o viditeľnej krásе. Táto tematika súvisela aj s kresťanskou ideou stvorenia kozmu. Stvorený svet bol kresťanstvom prezentovaný ako viditeľný výsledok dokonalej činnosti Stvoriteľa, preto išlo o ideál absolútnej krásy. Čo je dokonalé je aj krásne. Dokonalosť je krása. Absolútna Dokonalosť nemôže tvoriť nedokonalé veci.

Konštantín Manasia v XII. storočí, autor Kroniky, veršovaného diela, práve v tomto zmysle prezentuje svet a jednotlivé veci a javy. Konštantín prichádza k záveru, že niektoré tvory sú dané na úžitok a prežitie človeka a iné na obdiv a lahodnosť ľudskému oku.

pokračovanie na str. 3.

Srdcom tohto organizmu, „koreňom, z ktorého vyrastá a oživuje sa“, je tajomstvo Eucharistie.

Zaiste všetky aspekty života Cirkvi sú dôležité, či je to výchova, vzdelávanie, sociálna služba, verejný záujem, no obnovenie eucharistického vedomia u veriacich je omnoho dôležitejšie ako všetky ostatné priority. Kvalitatívne úspechy Cirkvi vo všetkých oblastiach života sú podmienené tým, - povedal vladyka Ilarion, - že Cirkev si musí byť jasne vedomá svojej podstaty a v súlade s týmto vedomím formulovať svoju misiu v dnešnom svete.

Prečo nutnosť obnovy eucharistického vedomia? Pretože sa počas častokrát spoločensko - politicky ovplyvnenej histórie Cirkvi z nášho duchovného života vytratil princíp spolusluženia laikátu a kléru, Božieho ľudu a duchovných, ktorý priamo vychádza z podstaty Eucharistie.

Dnes tento princíp už ako pravidlo vzťahujeme k duchovenstvu a pozícia veriacich - laikov, ostáva viac menej pasívna, čo neraz so sebou nesie „in-

dividuálny bohoslužobný rytmus / arytmiu“ (meškanie do chrámu, výročná účasť na bohoslužbách) s vedomím „veď služba začne aj bezo mňa“.

Jednak, zhromaždenie veriacich je „prvým aktom Eucharistie“, bez ktorého sa ona nemôže konať. „Preto len zhromaždení môžu prijímať, to znamená - byť účastnými Tela a Krvi Christovej, pretože svojim spoločenstvom zjavujú Jeho...“

V čom tkvie zázrak cirkevného spoločenstva?, - pýta sa vladyka. - V tom, že to spoločenstvo už nie je skupina hriešnikov, ale Telo Christovo“.

Veľmi dôležitým aspektom pri tejto eucharistickej obnove, a tým aj obnove cirkevného spoločenstva, je aktívna účasť laikov v bohoslužobnom živote, čo malo svoje jasné miesto v prvotnej Cirkvi. Veriaci musí seba vnímať ako nevyhnutnú súčasť liturgie - spoločného diela (grec.), lebo len vtedy môže pochopiť, že v tomto tajomstve Eucharistie je reálne prítomný Christos, nie len ako spomienka, či idea.

Čo sa týka otázky častého prijímania, „bohužiaľ, dnes mnoho našich ľudí v tomto vidí nevídané novátorstvo“. Nie najšťastnejšia praktika občasného prijímania (na veľké sviatky, počas pôstu, či neraz iba raz do roka), ktorá vznikla v čase Synodálneho periódu Ruskej Cirkvi, úmerná miere oslabenia eucharistického vedomia veriacich, sa stala skoro dogmou a výraznou črtou fanatickej, quasi pravoslávnej zbožnosti.

Treba pripomenúť nielen to, že starovekí kresťania prijímali veľmi často, - povedal vladyka Ilarion, - ale treba poukázať aj na súčasnejšie uznesenia Cirkvi, napr. uznesenie miestneho snemu Ruskej Cirkvi z r. 1917 – 1918, kde sa odporúča s odkazmi na svätotočcovské diela návrat k ranokresťanskej tradícii spoločného prijímania každú nedeľu.

Ako často by sme mali teda prijímať? „Ideálne bolo prijímať pri každej liturgii“, - povedal metropolit. – „Avšak, v súčasných podmienkach, je ťažko stanoviť jednotnú normu pre všetkých - Každý veriaci by mal vycítiť svoj vnútorný rytmus a určiť si, ako často by mal pristupovať k prijímaniu Eucharistie“. Ale, čo je veľmi podstatné, aby neostalo pri prijímaní ako občasnej výnimočnej udalosti, ale aby sa Eucharistia stala „osou, na ktorej bude stáť celý náš život“.

Ďalšou otázkou pri častejšom prijímaní je fenomén dôstojnosti / nedôstojnosti, o ktorom počujeme stále z úst veriacich, čoho sa takisto dotkol vo svojej prednáške vladyka Ilarion.

„Samozrejme, musíme si byť vedomí faktu, že sme nedôstojní a nikdy ani nebudeme dôstojní tajomstva prijatia Eucharistie. Ale tiež si musíme byť vedomí toho, že dôstojnejšími sa nestaneme, keď nebudeme prijímať vôbec, či budeme menej prijímať, aby sme sa mohli dôkladnejšie pripraviť k tomuto veľkému tajomstvu. Stále ostaneme nehodní!“ Podľa slov metropolitu Ilariona je prípravou k prijatiu Tela a Krvi Christových „nie previerka svojej pripravenosti – dôstojnosti, ale práve naopak, vedomie svojej nedôstojnosti a hriechnosti, hlboká túžba po náprave života, čiže skutočné pokánie“.

dokončenie zo str. 3.

Byzantský básnik Ioannis Geometer vníma sakrálnu architektúru ako snahu o symboliku kozmu. Samotný chrám ako sakrálny objekt je symbolom ideálneho kozmu na čele s Kristom, ideálnym človekom.

Nikolaos Mesaritis⁴ vníma kresťanský chrám ako celostný produkt architektúry a ikonografického umenia a je vybudovaný podľa prísnych zákonitostí krásy. Chrám je síce dielom ľudských rúk, avšak je tvorený podľa konkrétnych zákonitostí, počínajúc výberom materiálov na samotnú stavbu cez ikonografické práce, až po samotné zavŕšenie celého stavebného diela. Preto sa dodnes aj súčasná civilizácia kochá krásou sakrálnych objektov.⁵

Nezastupiteľné miesto v byzantskom kultúrnom dedičstve má ikonografia so svo-

jim vyprofilovaným byzantským štýlom, ktorý sa neskoršie udomácnil v Grécku, na Balkáne, Gruzínsku, Rusku a na určitom stupni aj na našom území.⁶ Typickým dielom je ikonografia v chráme sv. Apoštolov v Konštantínopole.⁷ Ikona je svedectvom toho, že v kresťanstve centrálnie dominuje človek ako objekt Božieho záujmu. Súčasne je ikona zobrazením takého človeka, ktorý prešiel katarzou, procesom premenenia a spásy. Z tohto dôvodu je kompozícia ikony statická, nakoľko tento stav je večný a nemenný. Ikona vo svojej kompozícii je stála, lebo je nadčasová, nezobrazuje dočasnú a vonkajšiu krásu človeka, ale vnútornú a večnú. V ikonografii sú dôležité farby, ktoré musia harmonizovať a lahodiť ľudskému oku, pretože v harmónii je krása.⁸

Prof. ThDr. Imrich Belejkanic, CSc.

1. Lavrence, Hugh: Dějiny středověkého mnišství. Praha 2001.
2. Provatakis, Theocharis, Michailos: Meteora. Dějiny klášterů a mnišství. Atény 2003.
3. V kresťanstve Duša a Telo sú vnímané v kristologickom kontexte. Ich význam a dôležitosť sú vyvážené a sú rovnakej hodnoty.
4. gr. Νικόλαος Μεσαρίτης. Milošević, Predrag: Od crkve Sv.Sofije do crkve Sv.Marka.
5. Milošević, Predrag: Od crkve Sv.Sofije do crkve Sv.Marka. <http://www.arhitektura.rs/razvoj-arhitekture/72/76-od-crkve-svsofije-do-crkve-svmarka>
6. Sotiriadis, Ignatios: Byzancia: Matka civilizácie a faktor ideologického zjednotenia krajín Európskej únie. In: Byzantská kultúra v kontexte európskej civilizácie. (Ed.) Zozufak, Ján. Prešov 2003, s. 23 – 31.
7. Milošević, Predrag: Od crkve Sv.Sofije do crkve Sv.Marka. <http://www.arhitektura.rs/razvoj-arhitekture/72/76-od-crkve-svsofije-do-crkve-svmarka>
8. Bruncz, Dariusz: Św. Grzegorz Palamas - pomoc czy przeszkoda w dialogu ekumenicznym? <http://www.magazyn.ekumenizm.pl/content/article/2004060712591240.htm>

Od Užhorodskej únie do vzniku ČSR

Aj keď sa v 17./18. stor. podarilo u nás násilným spôsobom zaviesť úniu, čo je podstatné pre veriacich sa v obrade nič zásadné nezmenilo. Bolo len otázkou času, kedy dôjde k obnove Pravoslavia, čo začalo už koncom 19. stor..

Posledným pravoslávny biskupom tu bol Dositej, ktorý bol prenasledovaný a na koncu života oslepol. Zomrel v r. 1734. V r. 1722 cisár zrušil rusínske marmarošské pravoslávne biskupstvo so sídlom v kláštore v Ugli a nariadil pripojenie marmarošských

pravoslávnych farností k mukačevskému uniatskému biskupstvu (Pop I., Malé dejiny Rusínov, Bratislava 2010).

Podľa niektorých, týmto krokom bol proces vytvárania únie ukončený. Lenže práve od toho času začalo odkryté zavádzanie únie. Národ niekoľkokrát povstal proti únii, ale vždy boli silou zbraní potlačení. V r. 1760 – 1761 povstali veriaci v marmarošskej župe, pod vedením srbského mnícha Sofronija. Bolo to veľké národné hnutie návratu k „starej viere“ - k Pravoslaviu.

Celý národ sa vrátil do Pravoslávia. Vláda sa toho veľmi zľakla a považovala to za vzburu politicko - sociálneho rázu a nariadila potlačiť ju vojskom (Popradov: Podkarpatské pravosláví. In: Sborník Podkarpatská Rus, Bratislava 1936). Mních Sofronij utiekol z Bereg Varmedí v r. 1761 a skrýval sa v obci Banské, okres Vranov nad Topľou, ako svedčí farská kronika. Aj z toho je vidieť, že tu v tom čase boli pravoslávni veriaci, ktorí sa nebáli riskovať a ukrývať vodcu povstania proti únií.

Gróf Károlyi a generál Bijka vydali príkaz hľadať Sofronija žandármí (Horkaj: Pravoslávni veriaci na Slovensku (v okrese Vranov nad Topľou), In: PTZ, Zväzok XXVII (12) – 2004, PBF PU Prešov).

Satmársky biskup gróf Károlyi oznámil pred uhorskými predstaviteľmi, že keď dovoľia prostému dedinskému veriacemu ľudu slobodne si vyberať náboženstvo, tak všetci prejdú do Pravoslávia a málokto zostane uniatom.

Tvrdosť pravoslávnych vo viere vidieť aj v tom, že kde nebolo pravoslávnych duchovných, ktorí by udeľovali sviatosti, tam sa ani nekrstili ani nesobášili a mŕtvych si pochovávali sami.

S prosbou sa obracali k pravoslávny biskupom v Karlovciach a Arade o pravoslávneho duchovného a potom ich ukrývali pred úradmi a uniatským duchovenstvom. Každému, kto by ich prezradil sľubovali bohaté odmeny a odhalených pravoslávnych duchovných zatvárali.

Za záchranu východného obradu sa postavili aj mnohí duchovní v únií, lenže uhorskí predstavitelia, tak štátni ako aj cirkevní, to považovali za panslavizmus, v ktorom videli príznak Pravoslávia.

Boli pretrhávané kontakty s ostatným pravoslávny svetom. Bol prísne zakázaný dovoz kníh z Ruska, hoci knihy sa tu naďalej ilegálne dostávali, o čom dodnes svedčia všetky chrámy východného obradu na východnom Slovensku.

V r. 1827 sa košický rímskokatolícky biskup sťažoval prešovskému gréckokatolíckemu biskupovi na gréckokatolíckych veriaciach a kňazov v okolí Stropkova, že rímskokatolíkov postupne nazývajú pápežencami (Bokša v zrkadle času, zostavila A. Knežová, Stropkov 2010).

V druhej polovici 18. stor. uniatský duchovný Ján Rakovský (pôsobil v rokoch 1844 – 1850 aj na farnosti Vyšná Rybnica, okres Sobrance), bol za svoje pravoslávne presvedčenie neustále prenasledovaný. Neskôr pôsobil 25 rokov v Ize. Práve tu sa začalo pravoslávne hnutie, ktoré vzišlo z úradne považovaného gréckokatolíckeho duchovenstva a veriaceho národa.

Ján Rakovský prebudil u veriaciach v Ize náboženský cit. Celá jeho činnosť sa niesla v duchu patriotizmu a Pravoslávia. Bol zástancom maximálnej čistoty východného obradu, čo sa však priečilo únií. Značná časť uniatského duchovenstva bola chladná k pravoslávnej viere.

Takých, čo zahoreli v tomto čase pre obnovu Pravoslávia však bolo viac.

Napriek tomu, že v seminároch učili duchovným pozerat' na východný obrad ako na čosi druhoradé, stále sa objavovali osobnosti, ktoré túžili zachrániť východný obrad a zblížiť sa s Pravoslávím.

To postupne prerástlo k zrodu pravoslávneho hnutia. Stará tradícia, ideologická príprava pravoslávny knihami, ktoré tu prichádzali ilegálne, pútnické cesty k pravoslávny svätyniam v zahraničí, viedli aj k tomu, že sa našli takí, ktorí v Miškolci prijímali Pravoslávie.

M a d' a r s k é úrady a uniatské duchovenstvo sa všetkými silami snažili potlačiť oživenie pravoslávnej viery.

Mária Terézia hájac štátne záujmy, snažila sa vytvoriť usporiadaný daňový systém a zaistiť v ňom stabilné postavenie poddaných, a takto aj skrotiť svojvôľu uhorskej šľachty. Podporila duchovných mukačevskej diecézy a zakázala jágerským biskupom miešať sa do ich záležitostí. Mukačevský biskup Michal Manuel Olšavský (1743 – 1767) získal z viedenského dvora značné právomoci a podporu. Mal za úlohu ukončiť nepokoje medzi poddanými a upevniť tunajšiu úniu medzi pravoslávnu a katolíckou cirkvou.

Mária Terézia dala nový názov Uniatskej cirkvi - Gréckokatolícka cirkev, - ktorú tvorilo 700 farností. Dokument o založení mukačevského biskupstva sa nenašiel a predpokladá sa, že možno ani neexistoval. Podľa tradície začiatky mukačevského biskupstva sa spájajú s pôsobením sv. Cyrila a Metoda a ich žiakov.

Na pravoslávny východného Slovenska však malo najväčší vplyv biskupstvo v Przemysli - odtiaľ boli aj duchovní na našich farnostiach. Pravoslávni v Marmaroši zas boli pod vplyvom pravoslávnej cirkvi v Moldavsku a Sedmohradsku, hajdugorožskí pravoslávni veriaci mali väčšie spojenie so srbskou pravoslávnu cirkvou v Uhorsku. Pravoslávni na hornom Horehroní museli čeliť veľkému tlaku reformácie, ako aj rekatolizácie. Boli dokonca obviňovaní z návratu k pohanstvu. Evanjelickou cirkvou boli proti ním schválené tzv. Muránske artikuly, avšak ani tie nepomohli k ich

Dokončenie článku - Prioritou Cirkvi je obnova eucharistického vedomia

Práve takéto duchovné nastavenie dovoľuje veriacemu pochopiť „paradox a tajomstvo Eucharistie, ku ktorej je potrebné pristupovať s pokáním, ale zároveň s radosťou“.

Ak máme prekonať „individualistickú paradigmu“, ktorú veriacemu človeku podsúva dnešný svet, skutočne musíme obrátiť pozornosť v našom cirkevnom spoločenstve na to „Tajomstvo tajomstiev“ – Eucharistiu. A v prvom rade je pre nás potrebné odraziť sa od pôvodného významu gr. slova „liturgia“ – „spoločné dielo“, aby sme mohli dôjsť k zrozumeniu Eucharistie ako nášho zjednotenia sa s Christom, ale aj zjednotenia sa druh s druhom, jeden s druhým v spoločenstve Cirkvi, mystickom Christovom Tele. „Toto spoločenstvo, - zakončil vladyka Ilarion, - je hlbšie než akékoľvek spoločenské, či rodinné puto, lebo je jednotou života v Christovi“.

spracoval otec Nikodim

reformácii. Pravoslávni poddaní Muránskeho panstva si tak vyslúžili pomenovanie „Rusnáci - Staroverci“, - ako synonymum neprispôsobivosti. Všetky tieto okolnosti vytvárali dobrú vodu na mlyn aj Drugethovcom pri zavádzaní únie s latinikmi.

Prot. ThDr. Štefan Horkaj

NA ZAMYSLENIE

V akom svete to žijeme?

Matéria vládne tomuto svetu, pretože človek podlieha svetským a hmotným vymoženostiam dnešnej pretech nizovanej doby. Človek sa stáva otrokom technickej moderny, a tým stráca svoju autenticitu a slobodu.

Dochádza ku degradácii hodnotového systému. Súčasný, moderný človek vidí často cennosť iba v materiálnom, cení si všetko, čo je hmatateľné, čo si môže viditeľne overiť a vyskúšať.

Tak konal aj svätý apoštol Tomáš, keď mu Isusovi učeníci zvestovali pravdu o zmŕtvychvstalom Christovi slovami: „Videli sme Pána!“ (Jn 20, 25). Aká bola jeho reakcia? „Ak neuvidím na Jeho rukách stopy po klincoch a nevlážim svoj prst do rán po klincoch a nevlážim svoju ruku do Jeho boku, neuverím“ (Jn 20, 25). Či nie sme takí istí? Pritom Tomáša dodnes považujeme za neveriaceho a vyjadrujeme sa o ňom, ako o neveriacom Tomášovi! Bol však Tomáš skutočne neveriacim?

Postmoderná doba! Čo nám prináša?! Zaznamenávame globalizačný proces, sekularizáciu, ale aj dynamiku rozvoja, chceme okamžitú návratnosť, efektívnosť atď.

Doba si však vyžaduje svojho človeka. Akí sme? Vzdelaní, pribojní, ambiciózní... Kde je však hodnota ducha? Nedegraduje človek sám seba, keď zanedbáva svoj duchovný rozvoj?

Už v judaistickej tradícii, s čím sa kresťanstvo stotožnilo, je vyzdvihnutá veľkosť a neopakovateľnosť človeka. Mojžiš z Božieho vnuknutia napísal o stvorení človeka, že je „Božím obrazom“ - Človek je stvorený na obraz Boží.

Táto pravda je rozvíjaná aj u patristických otcov, kde je jasne prezentovaná dôležitosť výchovy človeka k dobru.

Boh od nás očakáva, že si zamilujeme dobro a potom bude pre nás samozrejmosťou láska k Bohu a blížnemu.

Nepýtajme sa: Kto je náš blížny? Voči komu máme prejavovať toleranciu a pochopenie?

Náš Stvoriteľ nás vyzýva k láske a vzájomnej úcte, vzájomnému rešpektu. Boh z lásky tvorí svet a Jeho vteľný Syn, Isus Christos, prináša z lásky najvyššiu obeť. Bez lásky by nebolo Golgoty, a ani Kríž by nemal svoju silu, ani by nebolo dielo spásy. Christos sa nepýtal, kto je Jeho blížny!

Svoju úvahu skončím takto. V byzantskej liturgickej piesni na utrení 8. hlasu je vyjadrená Božia vôľa o fungovaní medziľudských vzťahov slovami: „Je dobré a krásne, keď bratia žijú spolu...“

zdroj: pcokosice.orthodox.sk

Svätý kráľ Štefan Dečanský patrí medzi najviac uctievaných srbských svätých. Jeho sväté ostatky sa nachádzajú v monastieri Vysoké Dečany, ktorý sa nachádza na západe Kosova. Aj napriek ťažkej histórii v období Tureckého jarma zostal tento monastier vážnym duchovným centrom.

Po tragickej prehre na Kosovom poli s tureckými vojskami sa Turci ako divé zveri rozbehli po celom Srbsku a ničili všetko, čo im stálo v ceste. Mnohí Srbi zanechali svoje domy a hospodárstvo, aby sa pred nimi ukryli v lesoch, alebo v neprístupných skalnatých horách.

V tom čase mnohí obyvatelia prichádzali do monastiera Dečany, aby u svätého kráľa našli útočisko a ochranu.

Raz sa v monastieri zhromaždilo veľmi veľa ľudí. Prišla noc, mnisi sa pobrali do svojich kélií a v monastieri zavládlo ticho. Naraz sa však pri monastierskych stenách ukázali Turci. Začali s krikom búchať do brány, až ju prelomili a s divokým revom sa rozbehli po monastieri. Turci sa už chystali zaútočiť

naokola akoby nastal deň. Dvere chrámu sa otvorili a v nich sa zjavil kráľ s dlhou bielou bradou v zlatých šatách, držiac v pravej

Zázraky svätého kráľa Štefana Dečanského

na neozbrojených ľudí, keď sa zrazu zem zatriasla pod ich nohami, nebo sa ožiarilo bleskami a zaznel ohromný rachot hromov. Všetci, čo to videli, si mysleli, že nastal koniec sveta. Turci aj Srbi boli ochromení strachom z toho, čo videli a počuli.

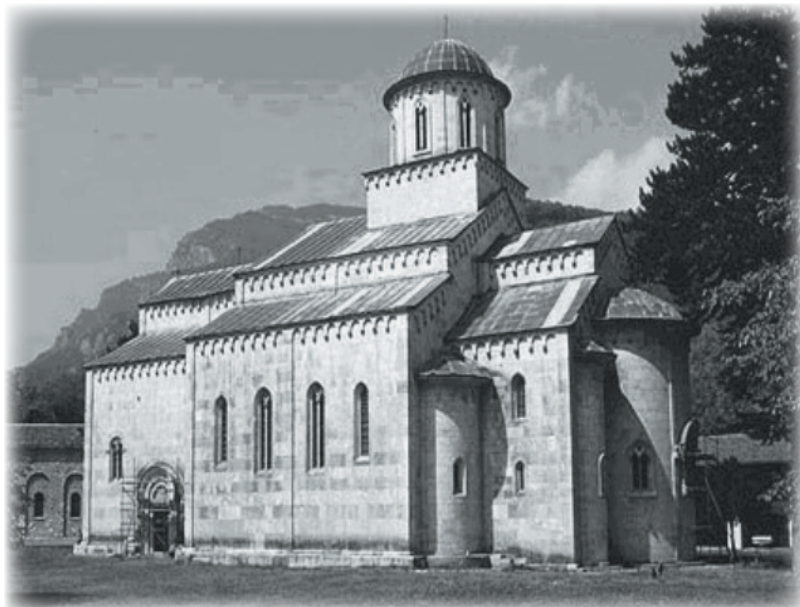
Všetko však stíchlo tak rýchlo, ako aj začalo. Chrám sa ožiaril svetlom, ktoré osvecovalo celý monastier, aj jeho okolie. Svetlo bolo také jasné, že na stovky metrov

ruke kríž. Okolo neho stálo množstvo vojakov s kopijami. Rytier na krásnom koni vytiahol svoj meč a postavil sa z pravej strany kráľa Štefana. Bol to slávny hrdina Kosovskej bitky Miloš Obilič. Udivení a otrásení Srbi aj Turci od strachu z toho, čo videli, padli na zem. Svätý Štefan požehnal všetkých znamením kríža na všetky štyri svetové strany a obrátiac sa k Turkom povedal: „Odídte hriešnici preč, nechajte mňa, môj národ a monastier na pokoji“.

Po týchto slovách videnie skončilo, chrámové dvere sa zatvorili a opäť nastala tma.

Z chrámu sa ozýval zvláštny spev: „Da voskresnet Boh i rastočatsja vrazi jeho...“, a vyľakaní Turci v úžase bežali z monastiera.

Mgr. Ján Pilko, PhD.

„Mama, otec, prečo ste ma zavraždili“? INTERUPCIA – VRAŽDA

V tomto článku si povieme niečo o interrupcii – vražde. Som si vedomý, že za tento článok budem niektorými ľuďmi odsudzovaný a budem aj počúvať kritiku. Musíme si však uvedomiť, že o tejto problematike je nutné sa rozprávať z hľadiska teologického (kresťanského) a netreba sa tomu vyhýbať, lebo každý deň sa v našom svete vykonávajú potraty na gynekologických ambulanciách a oddeleniach.

Pravoslávna cirkev tento zákrok, alebo lepšie povedané čin, považuje za hriech zabatia. Cirkev od počiatku tvrdila, že po počatí v lone matky vzniká už ľudský život a nie nejaké embryo, ako to donedávna tvrdili niektorí vedci. Je smutné, že až koncom 20. stor. a začiatkom 21. stor. prišli na to, že to už nie je nejaké bezvýznamné embryo,

Hospodu Bohu a k Bohorodičke!

Je mnoho žien, ktoré idú na interrupciu bez toho, aby o tom vedel ich muž a je aj mnoho takých lekárov, ktorí nahovárajú mladé dievčatá na tento hriech.

Možno si niekto kladie otázku, prečo sa nemôžu, alebo lepšie povedané, prečo by sa nemali vykonávať interrupcie? Preto, lebo sme prijali od Hospoda Boha desať prikázaní, medzi ktorými je prikázanie NEZABIJEŠ!

Drahé dievčatá a budúce matky! Zamyslite sa nad týmto hriechom. Nebudujte svoje šťastie a kariéru na vražde svojich detí!

Práve Vy, ženy, často vravíte, že kvôli deťom nikde nemôžete ísť, nemôžete ísť kvôli deťom do práce, musíte často vstávať k dieťaťu a nemôžete si normálne oddých-

ale že to tzv. embryo žije, cíti prostredníctvom svojej matky okolitý svet, a v prvom rade, že je to už ľudský život, čo Cirkev tvrdila stáročia.

Kto je vinný za tento hriech? Muž, žena, alebo lekár, ktorý vykonáva tento hriech (zákrok)? Nikto z nich nie je bez hriechu, ale za tento hriech sú vinní všetci!

Muži, prečo sa prizeráte na tento hriech, prečo práve vy posielate svoje ženy a priateľky na potrat? Žena je veľmi slabá, čo sa týka tejto otázky a muž, ako hlava rodiny, mal by rozmýšľať a uvažovať rozumne.

Preto stojte pri svojej žene a buďte jej oporou a nedovoľte jej vykonať tento hriech!

Vy, ženy, nemyslite si, ak Vás zastavil muž, že ste bez hriechu. To, že nakoniec ste nešli na potrat, ešte nič neznamená, lebo len keď ste pomysleli na tento hriech, tak ste zhrešili a preto sa obráťte s modlitbou ku

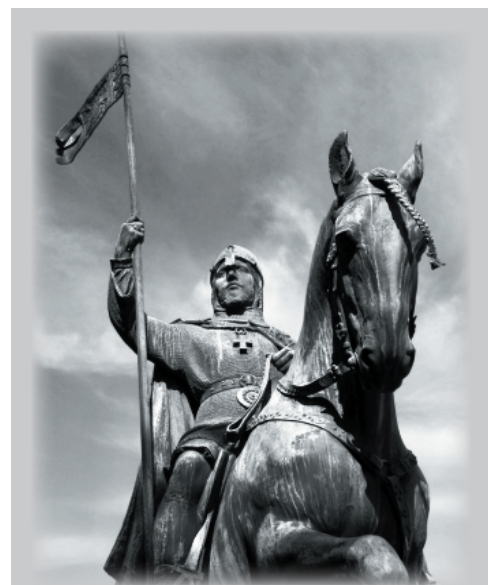
nuť.

Aký je potom váš zmysel života, keď nemáte vo svojej rodine dieťa? Ako sa potom môžete nazývať, že ste rodinou, keď nemáte dieťa? Čo by dali za to ženy, ktoré nemôžu mať deti, a práve Vy, ktoré Vás Boh obdaroval najkrajším darom, že môžete mať dieťa, tak tento dar si nevážite a vzdáte sa ho a ešte sa tvárite, že nič vážne sa nestalo?! Ale stalo sa – zavraždili ste svoje dieťa a očiernili svoju dušu.

Svätý otcovia nám hovoria, že tieto deti na poslednom súde už budú veľké a budú sa pýtať svojich rodičov: „Mama, otec, prečo ste ma zavraždili“?

Hospodi Bože zmiluj sa nad deťmi, ktoré zomreli v lone svojich matiek!

Ján Bučko

Z došlej pošty

O unikátnom objave ruských a bieloruských reštaurátorov počas prác v monastierskom Preobraženskom chráme v Polocku, nás informoval korešpondent BELTA – Beloruskoje Telegrafnoje Agentstvo, Oleg Bolobulič.

Počas reštaurátorských prác boli odkryté fresky prvých ruských svätých mučeníkov Borisa a Gleba. V tom by nebolo nič zvláštneho, až na datovanie ich vyobrazenia – 12 stor., čiže necelých sto rokov po ich kanonizácii. Doteraz ich najstaršie vyobrazenia sa datovali do 13 stor.

Ako sa vyjadril V. Sarabjanov, špičkový reštaurátor a kritik umenia naučno - reštaurátorského oddelenia pri Ministerstve kultúry v Rusku, polocké vyobrazenie sv. Borisa a Gleba má charakter portrétu. Vlastne, tento ich portrét, ktorý pôvodne nebol ka-nonickou ikonou a bol vo vlastníctve prep. Efrosinije Polockej, ktorá bola s nimi v príbuzenskom vzťahu, poslúžil pri neskoršom rozpise chrámu byzantskými umelcami.

Ďalšie práce odkryli na protifahej strane veľmi zriedkavé zobrazenie sv. mučeníka, blahoverné knieža Vjačeslava (Václava) Českého. Ako potvrdzuje V. Sarabjanov polocká freska sv. Vjačeslava je jediným vyobrazením českého svätého v pravoslávnych chrámoch na teritóriu Ruska, Ukrajiny a Bieloruska.

To, že sv. Vjačeslav je vyobrazený vedľa sv. Borisa a Gleba nie je ničím prekvapujúce – veď aj české blahoverné knieža sv. Vjačeslav bol tak, ako sv. kniežata Boris a Gleb, zavraždený svojim bratom. Udivujúcim je skôr to, že sa jeho vyobrazenie objavilo v polockom chráme (Bielorusko). Je veľmi pravdepodobné, že bol s kniežacím dvorom v Polocku previazaný rodinnými putami.

Ako sa nádejajú Bielorusi, tento objav do Polocka pritiahne zástupy českých pútnikov, čo vo svojom interview pre Pražský telegraf potvrdil aj Blaženejší Krištof, metropolita českých krajín a Slovenska.

V nedeľu, 25. septembra, sa zišli v Zemplínskej Širokej duchovní i veriaci, aby oslávili chrámový sviatok Narodenia Presvätej Bohorodičky. Vždy, keď je pri takýchto oslavách sviatkov pekné počasie, zhromaždí sa aj viac veriacich, ktorí s radosťou spoločne oslávia sviatok patróna chrámu.

Slávnostné bohoslužby slúžili duchovní - mitr. prot. ThDr. Štefan Horkaj, administrátor farnosti Choňkovec, prot. Mgr. Michal Džugan, správca farnosti v Strážskom a administrátor PCO Zemplínska Široká, mitr. prot. Mgr. Ladislav

rodička sa nám stala a stále je aj dnes príkladom, ako naplniť Evanjelium a žiť podľa slov Isusa Christa. O mnohé veci sa v živote usilujeme, ale nie všetko má cenu večného života. Bohorodička nám ukázala, ako sa dá ísť v pozemskom živote s Bohom k večnému životu. Cirkev nám má na tejto ceste pomáhať, aby sme očisťovali svoj život a svetlo viery, ktoré je v nás, presvecovalo tento svet.

Z histórie tejto starej pravoslávnej farnosti chceme dodať, že obec Zemplínska Široká patrí do historickej Užskej župy.

Chrámový sviatok v Zemplínskej Širokej

Fedor, správca farnosti Hažín.

Miestny duchovný pred začiatkom sv. liturgie posvätil ikony (pozn. ktoré sú súčasťou výzdoby oltárnej časti chrámu), ktoré daroval MUDr. Miroslav Ščerbej.

V kázni sa veriacim prihovril duchovný Michal Džugan, ktorý pripomenul, že narodením Presvätej Bohorodičky pre ľudstvo nastalo obdobie spásy. Boho-

Vznikla z dvoch obcí Rebrín a Krášok po 2. svetovej vojne. Tieto dve dediny rozdeľovala cesta smerujúca z Michaloviec do Veľkých Kapušian. Rebrín je starší ako Krášok.

Vznik Rebrína sa datuje do 13. stor., dokonca 11. stor. Vznik Kráška sa predpokladá na obdobie 15. až 16. stor. Z historický dokladov sa dozvedáme, že v r. 1720 bola dedina Krášok opustená. V Rebríne v 15. - 16. stor. stal chrám a v r. 1573 tu pôsobil protestantský kazateľ (Uličný F.: Dejiny osídlenia Užskej župy, Prešov 1995).

Z vizitačného protokolu zemplínskych a užských obcí mukačevského biskupa Oľšavského v r. 1750 sa dozvedáme, že obec Rebrín bola filiálkou a prislúchala do farnosti Iňačovce (Hadžega V.: Dodatki k istorii Rusínov a ruskich cerkvej v Užanskij župy. In NZT Procvita 1924, roč. III. Užhorod). Krášok bol v tom čase zrejme ešte opustený.

V 20 -tych rokoch 20. stor., po vzniku ČSR v r. 1918, kedy už Pravoslávna cirkev nebola mimo zákon, sa

BLAHOŽELÁME

Krásnych Bohom požehnaných 80 rokov života si 21. septembra, v kruhu blízkych a známych, pripomenul dlhoročný kurátor Pravoslávnej cirkevnej obce Podhorod', **brat Michal Stanko.**

Aj touto cestou mu chcú jeho blízki zaželať veľa Božích milostí na každom kroku života, hojné zdravie a Božie požehnanie. **Na mnohaja i blahaja lita!**

stal Rebrín pravoslávnou farnosťou a bol tu vybudovaný pekný pravoslávny chrám Narodenia Presvätej Bohorodičky.

Dnes Zemplínska Široká (časť Rebrín) má tak pravoslávny chrám Narodenia Presvätej Bohorodičky a aj gréckokatolícky chrám sv. Petra a Pavla (časť Krášok) z r. 1802. V tejto obci neboli po r. 1968 medzináboženské problémy s gréckokatolíkmami.

Tohtoročné slávnosti chrámového sviatku sa skončili s poďakovaním každému, kto sa pričínal o to, aby mali dobrý priebeh, aby sa tu každý dobre cítil, ako aj všetkým účastníkom. Záver patril spevu Mnohaja i blahaja lita.

Prot. ThDr. Štefan Horkaj

